

Il-Patawwa

John P. Portelli

Kien is-Sibt fl-eqqel tax-xitwa imma t-temp kien qisu tas-sajf. It-tfal tal-inħawi ngabru quddiem ir-remissa ta' Patawwa kif spiss kienu jagħmlu. U donnhom bhal xi kor irrafinat bdew ikantaw bla waqfien: "Il-Patawwa mara maħmuġa! Il-Patawwa mara maħmuġa!" Din kienet drawwa li mxiet minn ġenerazzjoni għal oħra ta' tfal fir-raħal żgħir qrib il-baħar imdawwar b'għoljiet li jkennuh.

Ta'xejn xi wħud mill-ġirien kienu jgħidulhom biex majjantawx lil Patawwa. Hi dejjem kienet tagħtihom f'għajnhom. U daqqa jkantaw, u daqqa oħra jħabbtu fuq il-bieb u jtilqu jġru, u daqqa jimxu warajha meta darba kuljum toħroġ tixtri xi haġa tal-ikel u jipprovaw ifixkluha biex togħtor.

Veru li meta jitlghalha Patawwa kienet tgħajjat magħhom u tibgħathom jiħduh 'l hemm u 'l hawn. Imma kien ikollha raġun. Dejjem huma kienu jinstitigawha.

In-nies tar-raħal ma jiftakrux kif bdiet din it-tradizzjoni. Il-Patawwa kellha 'l fuq minn 80 sena sewwa. Minn mindu ġiet bħala refuġjata mill-belt qrib l-ajruport fl-eqqel tal-gwerra dinjija dejjem għexet f'daqsxejn ta' dar gorboġ ma' oħtha li kienet ilha marida għal zmien twil u qatt ma' toħroġ barra. Il-Patawwa ma' kienet tħalli lil ħadd jidħol fid-dar tagħha ħlief lit-tabib li kien jġi jara lil oħtha fuq sodda fil-kuritur kif tidħol fid-dar, u lill-kappillan darba fis-sena għat-tberik. U lil dan ukoll żewġ sekondi kemm ibierek minn ħdejn il-bieb u daqshekk.

Wara kwarta jgħajtu, il-Patawwa bħas-soltu ħarġet għalihom. U din donnha kienet rebħa għat-tfal li jersqu lura għax kienu jibżgħu li tagħti s-salt għal xi ħadd minnhom.

Hemm min jgħid li meta kienet żgħira l-Patawwa kienet mara rqiqqa u gustuża li żżewġet lil raġel fiż-żmien għall-flus. Hemm min lanqas kien jgħaddi mit-triq fejn kienet toqgħod ma jmurx tarahom. Kienu jemmnu li kellha l-għajn ħażina. Hemm min jgħid li lir-raġel qatlitu hi stess qabel iż-żmien. U kulħadd jivvinta u jaqla'xi qlajjiet dwarha. Li kien minnu hu li issa kienet mara ħoxna kważi bla sura, dejjem liebsa l-istess libsa griża skura tleqq bil-ħmieġ, xagħarha lixx u ħafif griż dejjem imqanfed u bil-biċċiet tal-brija, u dejjem b'riħa tal-għaraq tqażżek.

Wara li rawha titbaqbaq waħda sewwa għax wiċċha kien ħmar u l-vini ta' gbinha kienu mqabbżin 'il barra, it-tfal donnhom qarsithom il-kuxjenza u ħallewha speċjalment meta hi kienet iċċanfarhom: "Jaħasra oħti ma' tiflaħx għall-għajjat! Kemm intom ħodor! Nirrah ...". U għal ftit ġranet oħra t-tfal ma kinux idejquha u ġieli anke għal xi ġimgħa jekk it-temp ma jkunx tajjeb.

Ir-raħal ma kienx fih aktar minn elf ruħ. U n-nies kienu qed jonqsu għax ħafna minnhom, speċjalment iż-żgħażaġħ, kienu qed jemigraw għax-xogħol u wkoll biex donnhom jeħilsu mill-madmad ta'dan ir-raħal. Intant ir-raħal kellu l-karattru tiegħu, u l-karattri eċċentrici ma kinux jonqsu.

Imma l-Patawwa kienet il-karattru l-aktar fuq ħalq in-nies fir-raħal. U dan l-aħħar kienet aktar iċ-ċentru tal-għajdut għax oħtha mietet ħesrem u ma riditx li jsirilha funeral. Min jgħid li vvalenatha biex teħles minnha, min jgħid li ma tatx kasha aktar, u min jgħid li oħtha mietet bl-inkwiet għax Patawwa kienet titfa' l-għajn ħażina fuq min ifettlilha.

U issa li eżatt wara l-Għid mietet oħtha, it-tfal donnhom aktar saru ffixsati biex jinkuha. Żgur li mhux se jieqfu jittantawha u jsejħulha għax issa ma tistax twaħħal aktar f'oħtha. U t-trampi tat-tfal żdiedu u l-kbar qisu ħadd ma ta kas bis-serjetà.

Imma minkejja dan kollu l-Patawwa kienet aktar kalma u serena. Xi kultant kienet toħroġ għat-tfal imma mhux b'dik il-ħeġġa ta' qabel. U wkoll kienet titbissem lin-nies inkluzi t-tfal. Id-dehra tagħha tbiddlet ukoll. Kienet tkun ħafna aktar nadifa, xagħarha miġbud pulit, pulit u jleqq. Sikwit kienet taħsel

u tfarfar il-bieb ta' barra u l-unika tieqa li kellha għal barra fid-dar. U fuq kollox lit-tfal kienet tqassmilhom xi ħelu wkoll.

Kulhadd fir-raħal kien konfuż. Tgħid oħtha kienet tikkontrollalha ħajjitha? Jew forsi issa straħet mix-xogħol kontinwu li tieħu ħsieb lil oħtha? Tgħid ikkonvertiet u qed tara d-dinja b'lenti aktar pożittiva? Imma Vitor tal-qbiela li kien l-aktar anzjan fir-raħal beda jwissihom lin-nies biex ma jafdawhiex. Lil Vitor ħadd ma ta kas tiegħu għax kien beda jitlef moħħu issa li qorob it-93 sena.

It-tfal tħawdu wkoll. Għall-ewwel ma ħaduhix bis-serjetà u baqgħu jinkuha. Imma ftit, ftit qishom bdew ma jaqblux bejniethom. *Għaliex għandna nibqgħu nittrattawha ħazin la issa tiddlet? Mhux bniedma wkoll wara kollox?*

U l-ħajja fir-raħal kompliet b'dawn il-bidliet. U ffit, ffit għadda l-Milied u qorbot l-Ewwel tas-Sena. L-aħħar tas-sena kienet waħda mill-ftit ġranet li r-raħal donnu jieħu ħajja oħra. Jekk ma jkunx il-maltemp kienu jingabru fil-pjazza tar-raħal biex jiċcelebraw flimkien. U jekk ikun il-maltemp, l-unika sala fir-raħal kienet tinfetaħ għal kulhadd.

Din is-sena, it-temp kien tassew mhux tas-soltu. Is-sema bla sħab u x-xemx tidli. U għalhekk in-nies kienu aktar akkaniti għall-festa tal-aħħar tas-sena. U l-Patawwa tgħidx kemm qassmet ħelu lit-tfal tar-raħal donnu biex tikkonferma l-bidla tagħha. Il-ħelu t-tfal żammewh biex jikluh waqt il-festa.

Kulhadd kien ferħan fil-pjazza tar-raħal biswit il-knisja ħlief xi erba' anzjani inkluża l-Patawwa. U waqt li l-kbar bdew jifirħu lil xulxin u jniżżlu xi grokk jew xi tazza nbid, it-tfal ixxalaw fil-ħelu. U kollox għadda b'wiċċ il-ġid.

Imma għas-siegħa ta' filgħodu l-missier ta' wieħed mit-tfal mar jiġri għat-tabib għax it-tifel telagħlu deni qawwi u kien qiegħed f'delirju.

Beda jħabbat fuq il-bieb tad-dar tat-tabib jgħajjat:

"Dott, dott. Għandna bżonnok minnufih. It-tifel qisu qed imut."

"X'għandu?" Irrisponda t-tabib mill-gallarija.

"Deni ta' ziemel u mitluf għalkollox, qisu mhux minn sensih."

"Nieżel. Stennieni."

U sakemm niżel it-tabib, ġiet mara tiġri lejn id-dar tat-tabib tolfoq għax it-tifla tagħha telgħalha deni qawwi u mhux qed tifhimhom meta jkellmuha.

It-tabib infixel meta sema' b'każ ieħor.

U huwa u sejjer jara l-ewwel pazjent, jiltaqa' ma' ġuvni li kien ġej għalih

għax tnejn minn ħutu kellhom l-istess sintomi. Din xi epidemija tgħid? Haseb bejnu u bejn ruħu.

It-tabib ma setax ileħħaq u ċempel għall-għajjnuna mill-klinika tal-belt viċin. Ir-raġal f'salt donnu reġa' qam. Din id-darba b'paniku tremend.

Ħadd ma seta' jifhem x'gara. Imma jumejn wara b'ittri kbar il-gurnal nazzjonali ħabbar:

Għoxrin tifel u tifla jmutu b'valenu tal-grieden.